
ALERT EDUKACYJNY

4

gap.

open
eyes
economy
summit

prof. dr hab. Przemysław Czapliński
Krystyna Dynowska-Chmielewska
prof. IFiS dr hab. Michał Federowicz
prof. dr hab. Anna Giza-Poleszczuk
Oktawia Gorzeńska
prof. dr hab. Anna Karwińska
Paweł Kudzia
prof. dr hab. Robert Traba
Jerzy Wiśniewski
dr Marcin Zwierzdzyński

Nauczyciele: dużo wymagań przy minimalnym wsparciu

Epidemia wymusiła nagłe wprowadzenie zdalnego nauczania. Dla nauczycieli oznaczało to rozpoczęcie pracy z uczniami bez przygotowania i sprawdzenia jak taki model działa. Czują się niedocenieni, a po dwóch miesiącach zdalnej nauki, to poczucie jest jeszcze silniejsze. Wynika z nadmiernego obciążenia zadaniami i bezsensownego kontrolowania, które nie sprzyja dobrej pracy. Brakuje im wsparcia i partnerów. Rodzice, jak wynika z badań, interesują się szkołą w niewielkim stopniu i wybiórczo, a władze oświatowe nastawione są w większym stopniu na rozliczanie, niż na dialog.

Naszym zdaniem władze administracyjne i oświatowe muszą wykazać się większym zaufaniem do profesjonalizmu nauczycieli, a także doposażyć ich w sprzęt, zadbać o wsparcie kompetencyjne oraz bezpieczeństwo finansowe.

Władze nie wspierają nauczycieli, za mało ufają ich profesjonalizmowi

Opiekuńcza rola szkoły i nauczyciela, szczególnie na etapie edukacji wczesnoszkolnej, jest ważna dla emocjonalnego i społecznego rozwoju ucznia. Teraz staje się niemal najważniejsza ze względu na poczucie niepewności, jakie wiąże się z epidemią oraz nowymi warunkami uczenia się. Tymczasem, oczekiwania wobec nauczycieli wyrażane przez rodziców, uczniów oraz przedstawicieli władz na temat sprawowania opieki i udzielania wsparcia uczniom, są często wewnętrznie sprzeczne i trudne do realizacji.

Skuteczne sprawowanie opieki nad uczniem zależy tak od wiedzy i kompetencji jak od cech osobowościowych nauczycieli, ich postaw oraz systemu wartości. Powinny być rozwijane w czasie studiów

nauczycielskich, które jednak niekoniecznie przyciągają najlepszych kandydatów, pewnych tego, że nauczanie jest tym, co naprawdę chcą robić w życiu.

Opieka wymaga również poświęcenia uwagi i czasu, a tego brakuje na skutek postępującego procesu „urzędniczenia” nauczycieli.

Dla nauczycieli podstawową trudnością w realizacji zadań opiekuńczych jest obecnie brak bezpośredniego kontaktu z uczniami.

Konieczność prowadzenia nauczania w sposób zdalny spowodowała, że na nowo tworzone są interakcje pomiędzy nauczycielem a uczniem oraz między nauczycielem (szczególnie wychowawcą) i rodzicami. Aby nauczyciele mogli w nowej sytuacji pełnić funkcje opiekuńcze, muszą współpracować z uczniami tak, aby ci czuli się bezpieczni i akceptowani. Nauczyciele muszą poznać aktualne potrzeby dzieci i rodziców, zidentyfikować obawy związane z nauczaniem zdalnym i ich źródła. Na szczególną uwagę zasługuje praca wychowawców oraz pedagogów i psychologów szkolnych. Istotność ich zadań znacznie wzrosła, lecz przez niektórych są one pomijane.

Dodatkowo, kadra musi opracować nowe sposoby nauczania, odnaleźć się w przestrzeni domowo – zawodowej, powinna mieć odpowiednie przygotowanie i sprzęt zapewniający im możliwość twórczej pracy. Ustawa z 2 marca (o przeciwdziałaniu COVID-19) zatrudnionym rodzicom dzieci do lat 8, w przypadku zamknięcia szkół i przedszkoli, dawała możliwość wyboru pomiędzy przejściem na telepracę, a skorzystaniem z zasiłku opiekuńczego. Nauczyciele nie mieli takiego wyboru. Musieli obowiązkowo rozpocząć zdalne nauczanie (a jest to forma telepracy) mierząc się z wyzwaniem zajmowania się własnymi dziećmi.

Zabrakło sprzętu służbowego i pomocy merytorycznej

Ostatnie tygodnie ujawniły pozorność włączenia szkół w cyfryzację, w tym brak profesjonalnego wsparcia dla nauczycieli (także akademickich). Część kadry nie została przeszkolona tak, by swobodnie korzystać z internetowych pomocy dydaktycznych. Władze (od administracji rządowej, samorządowej po szkolną) oczekują, że nauczyciele własnym sumptem poradzą sobie z wyzwaniami: większość nie ma służbowego sprzętu, używają prywatnego by prowadzić zajęcia online. Co więcej, publicznie nie słychać głosu nauczycieli: nie wiadomo, jakie mają problemy i jak sobie z nimi radzą. Jeśli ze sobą dyskutują to na forach nauczycielskich, brakuje jednak ich opinii przedstawianych przez reprezentacje zawodowe.

Zwracamy uwagę na to, iż nauczyciele są grupą poddaną znacznej presji, zarówno przez zwierzchników (przy zwiększeniu zakresu kontroli), jak i rodziców i uczniów

Rekomendujemy:

1. Władze administracyjne i szkolne powinny zlikwidować zbędną szkolną biurokrację i okazać więcej zaufania do kompetencji nauczycieli.
2. Nauczyciele powinni mieć stały dostęp do profesjonalnej pomocy tak dotyczącej podnoszenia ich umiejętności korzystania z nowoczesnej technologii, jak i psychologicznej.
3. Każdy nauczyciel powinien mieć dostęp do komputera (stacjonarnego lub laptopa) z kamerą i mikrofonem, w konfiguracji umożliwiającej korzystanie z oprogramowania do kształcenia na odległość. Wychowawcy oraz nauczyciele przedszkolni i wczesnoszkolni powinni mieć dostęp do telefonu z abonamentem, który umożliwi kontakt bezpośredni z rodzicami, a w uzasadnionych przypadkach, za zgodą rodziców, także z uczniami.
4. Nauczyciele pracujący na własnym sprzęcie oraz opłacający prywatnie za dostęp do Internetu powinni uzyskać rekompensatę finansową.
5. Władze powinny ułatwiać partnerską współpracę nauczycieli z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami oraz instytucjami kultury.

Zdalne nauczanie wytrąca z rutyny, prowokuje do szukania nowych rozwiązań

Zajęcia na odległość przybrały różne formy, od najprostszych i najbardziej rutynowych: mailowego kontaktu z każdym uczniem i zadawaniem prac do wykonania, a potem sprawdzania tych prac, po innowacyjne: dodatkowe materiały w postaci np. krótkich filmów, czy dyskusje w e-klasie, niekiedy bardziej angażujące uczestników niż wcześniej w klasie rzeczywistej. Wszyscy się uczą, a w pierwszej kolejności nauczyciele, kontaktują się ze sobą, dzielą pomysłami i obserwacjami jak co się sprawdza, starają się sprostać nowej sytuacji, każdy jak potrafi.

Dla wielu nauczycieli czas poświęcony na przygotowanie i prowadzenie zajęć na odległość jest znacznie dłuższy niż przed pandemią, kiedy można było prowadzić zajęcia według sprawdzonych wcześniej wzorców. Dotyczy to zarówno nauczycieli szkolnych, jak i akademickich, którzy także musieli przemyśleć i dostosować swoje sylabusy i sposoby prowadzenia zajęć.

Ten wydłużony czas poświęcony uczniom i dodatkowy wysiłek trzeba docenić. W poprzednim Alercie sygnalizowaliśmy, iż należy zwiększyć dodatki motywacyjne dla nauczycieli i rozdzielić je według zaangażowania w aktywność w nowej, nietypowej sytuacji. Nauczyciele powinni odczuć także inaczej niż finansowo, że doceniane są ich starania.

Rekomendujemy:

1. Władze oświatowe powinny zachęcać nauczycieli do wykazywania się pomysłowością, a nie w sposób rutynowy sprawdzać szkoły z realizowania podstaw programowych. Nauczyciele sygnalizują, że praca zdalna spowodowała u osób zarządzających oświatą potrzebę wzmożonego nadzoru. Nauczyciele muszą wypełniać rozbudowaną dokumentację z wyliczeniami czasu pracy i spodziewanych efektów nauczania.
2. Utworzenie systemu wsparcia z odpowiednią gratyfikacją finansową uwzględniającą aktywność nauczycieli.

Ważne jest bezpieczeństwo nauczycieli i nauczania

Nauczyciele obawiają się udostępnienia swojego wizerunku w sieci, gdyż może być on wykorzystany w niedopuszczalny sposób. Kłopoty nastęrcza również to, iż w czasie zajęć online nie ma możliwości bezpośredniej kontroli nad zachowaniem uczniów. Rośnie ryzyko łamania zasad i reguł. Nauczyciele czują się zagrożeni w sieci, są często bezradni wobec problemów związanych z cyberprzemocą. Jej najbardziej drastycznym przejawem są bulwersujące rajdy na e-lekcje, czyli nowa forma trollingu.

Rekomendujemy:

1. MEN powinien przejąć odpowiedzialność za dostarczenie bezpiecznych – a więc odpornych na cyberataki – narzędzi do pracy zdalnej.
2. Stworzenie i rozpowszechnienie procedury wskazującej, na jaką pomoc mogą liczyć nauczyciele w przypadku cyberataków. Inspiracją może być efekt pracy zespołu ekspertów przy Rzeczniku Praw Obywatelskich.
3. Umożliwienie nauczycielom podniesienia kompetencji na temat zabezpieczenia przed cyberatakami i postępowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń.
4. Szkoły powinny zadbać o dostosowanie kryteriów ocen zachowania uczniów do uwarunkowań pracy zdalnej. Potrzebne są także: monitorowanie aktywności uczniów w ramach e-lekcji oraz wzmocnienie współpracy wychowawczej z rodzicami.

Postulujemy, żeby system edukacji skoncentrował uwagę na wyciągnięciu wniosków z pandemii, które nie sprowadzą się do typowego dla działania biurokratycznego „dokumentowania” każdego ruchu, lecz na stymulowaniu w zorganizowany sposób pozytywnej reakcji na nietypową sytuację. Wówczas okres pandemii, oprócz nieuniknionych kosztów, pozostawi także pozytywne następstwa dla edukacji.

Alert Edukacyjny to inicjatywa Open Eyes Economy Summit oraz Kolegium Gospodarki i Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Wszystkie alerty eksperckie dostępne są na: www.oees.pl/dobrzewiedziec